

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA NGHỆ THUẬT

NGUYỄN THỊ LAN

QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ VĂN HÓA ĐỀN TRẦN THƯƠNG
(XÃ NHÂN ĐẠO – HUYỆN LÝ NHÂN – HÀ NAM)

Chuyên ngành: Chính sách văn hóa

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA

Người hướng dẫn khoa học: ThS. Đinh Văn Hiến

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành bài khóa luận này, bên cạnh sự nỗ lực của bản thân, tôi luôn nhận được sự động viên giúp đỡ của thầy hướng dẫn Ths. Đinh Văn Hiến, của các thầy cô giáo trong Khoa Quản lý văn hóa nghệ thuật, gia đình và bạn bè.

Qua đây tôi muốn bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc tới thầy giáo Đinh Văn Hiến, tới những người đã giúp đỡ chỉ bảo tận tình tôi. Tôi cũng xin gửi tới Ban quản lý di tích văn hóa đền Trần Thương, Thư Viện Trường Đại Học Văn Hóa Hà Nội, bạn bè , người thân đã giúp tôi hoàn thành bài khóa luận này.

Mặc dù có nhiều cố gắng, song kinh nghiệm còn thiếu, thời gian thu thập tài liệu và tìm kiếm không dài nên bài khóa luận không tránh được những thiếu sót nhất định. Tôi rất mong nhận được sự đóng góp chân thành từ phía thầy cô để bài khóa luận hoàn chỉnh hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 06 tháng 03 năm 2014

Sinh viên thực hiện

Nguyễn Thị Lan

MỤC LỤC

TRANG PHỤ BÌA

LỜI CẢM ƠN	1
MỤC LỤC	2
BẢNG KÊ KHAI CHỮ VIẾT TẮT	5
A. MỞ ĐẦU.....	6
Chương 1 TỔNG QUAN VỀ KHU DI TÍCH ĐỀN TRẦN THƯƠNG XÃ NHÂN ĐẠO, HUYỆN LÝ NHÂN- HÀ NAM	10
1.1 Khái quát chung về huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam	10
1.1.1 Điều kiện tự nhiên.....	10
1.1.2 Tiềm năng kinh tế	12
1.1.3 Điều kiện xã hội.....	13
1.1.3.1 Lịch sử hình thành	13
1.1.3.2 Cách tổ chức dân cư	14
1.1.4 Truyền thống lịch sử văn hóa.....	15
1.1.4.1 Truyền thống lịch sử.....	15
1.1.4.2 Truyền thống văn hóa.	16
1.2 Giá trị của di tích văn hóa lịch sử đền Trần Thương.....	18
1.2.1 Lịch sử hình thành và phát triển của Di tích đền Trần Thương.....	18
1.2.1.1 Vị trí – Nguồn gốc lịch sử của ngôi Đền.....	18
1.2.1.2 Kiến trúc điêu khắc của đền Trần Thương	21
1.2.2 Lễ hội đền Trần Thương và giá trị của di tích văn hóa lịch sử đền Trần Thương đối với đời sống người dân xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân- Hà Nam.	27
1.2.2.1 Lễ hội đền Trần Thương	27
1.2.2.2 Phần hội.....	34
1.2.2.3 Giá trị của di tích lịch sử văn hóa đền Trần Thương.	36

Chương 2 THỰC TRẠNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ VĂN HÓA ĐỀN TRẦN THƯƠNG HIỆN NAY	40
2.1. Cơ sở khoa học và pháp lý cho hoạt động quản lý Nhà nước về di tích lịch sử văn hoá đền Trần Thương.....	40
2.1.1 Cơ sở khoa học.....	40
2.1.1.1 Khái niệm về di sản văn hóa.....	40
2.1.1.2 Khái niệm Di sản văn hóa phi vật thể	40
2.1.1.3 Khái niệm “Di tích lịch sử văn hóa”	41
2.1.1.5 Khái niệm quản lý	42
2.1.1.6 Quản lý Nhà nước về văn hóa.....	43
2.1.1.7 Quản lý Nhà nước đối với di tích lịch sử văn hóa	45
2.1.2 Cơ sở pháp lý.....	46
2.2 Công tác quản lý tại di tích lịch sử văn hóa Đền Trần Thương	57
2.2.1 Quy trình quản lý.....	57
2.2.2 Phương pháp quản lý.....	58
2.2.3 Nội dung quản lý	64
2.2.3.1 Hoạt động về chuyên môn nghiệp vụ.....	64
2.2.3.2 Công tác tu bổ, tôn tạo khu di tích lịch sử văn hóa đền Trần Thương.....	65
2.2.3.3 Công tác tổ chức và quản lý các dịch vụ trong lễ hội đền Trần Thương.....	69
2.2.3.4 Công tác quản lý và sử dụng các nguồn thu, chi tại Đền.....	75
2.2.4. Vai trò của cơ quan, tổ chức trong việc quản lý đền Trần Thương.....	77
2.2.4.1. Vai trò của cơ quan quản lý nhà nước.....	77
2.2.4.2 Vai trò của các đoàn thể.....	81
2.2.4.3 Vai trò của các phe hội	82
2.2.5 Nhận xét, đánh giá về công tác quản lý di tích đền Trần Thương. .	82

2.2.5.1 Những kết quả đạt được.....	82
2.2.5.2 Những vấn đề tồn tại.....	83
2.2.5.3 Nguyên nhân của những kết quả đạt được cũng như của những tồn tại.	85
Chương 3 MỘT SỐ QUAN ĐIỂM, KIẾN NGHỊ VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC TẠI ĐỀN TRẦN THƯỜNG	87
3.1 Quan điểm chung của Nhà nước.....	87
3.2 Kiến nghị	88
3.3 Các nhóm biện pháp chung.	92
3.3.1 Các biện pháp về tuyên truyền, nâng cao nhận thức.....	92
3.3.2 Các biện pháp về chỉ đạo, điều hành.	93
3.3.3 Nhóm giải pháp về phát triển nguồn nhân lực.	94
3.3.4 Nhóm giải pháp về cơ chế chính sách.	96
3.4 Các biện pháp cụ thể	96
3.4.1 Biện pháp về quản lý di tích và phát huy các giá trị cổ truyền.....	96
3.4.2 Tổ chức quản lý di tích	99
3.4.3 Tăng cường công tác quảng bá, xúc tiến du lịch:	100
KẾT LUẬN.....	102
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	104
PHỤ LỤC ẢNH.....	106

A. MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Ngày nay, cùng với sự phát triển của nền kinh tế, nhu cầu về đời sống vật chất và tinh thần của con người cũng ngày càng phong phú và đa dạng. Đứng trước cuộc sống hiện đại nhu cầu trở về cội nguồn tìm hiểu lịch sử dân tộc ngày càng trở nên bức thiết. Di tích lịch sử có vai trò hết sức quan trọng trong đời sống xã hội của mỗi quốc gia, dân tộc là tài sản vô giá của toàn dân tộc, là bộ phận quan trọng hợp thành nền văn hóa Việt Nam được lưu giữ trường tồn từ thế hệ này sang thế hệ khác. Ở đó thể hiện bản sắc văn hóa dân tộc, các sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng diễn ra tại di tích có tác dụng giáo dục lòng tự hào dân tộc, lòng yêu quê hương đất nước. Những Di tích mà ông cha ta để lại vô cùng phong phú với hàng ngàn Đình, Đền, Miếu mạo, Lăng tẩm... giá trị của các Di tích văn hóa đã thấm sâu vào tâm hồn, máu thịt bao thế hệ người Việt Nam. Và việc bảo vệ Di tích ngày càng có ý nghĩa lớn lao hơn nữa trong việc tìm về cội nguồn của dân tộc, từ đó góp phần khai thác, bảo tồn, phát huy những tinh hoa văn hóa truyền thống của dân tộc và lấy đó làm nền tảng để xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Tuy nhiên, hiện nay những Di tích lịch sử văn hóa luôn đứng trước những nguy cơ bị hủy hoại do sự tác động của thời gian, thiên tai và những hoạt động thiếu ý thức của con người... làm hao mòn, thất thoát tài sản văn hóa Việt Nam. Do đó những vấn đề bảo vệ Di sản nói chung và quản lý Di tích lịch sử văn hóa riêng đang được đặt ra hết sức cần thiết.

Từ thực tiễn quản lý trong nhiều năm vừa qua, mặc dù Đảng và Nhà nước ta đã rất quan tâm trong việc xây dựng cán bộ quản lý, chú trọng trong công tác bảo tồn hệ thống di sản văn hóa của dân tộc. Tuy nhiên, do điều kiện thực tế

còn nhiều bất cập, đội ngũ nhân viên quản lý chưa nhiều, trình độ chuyên môn chưa cao, hơn nữa một bộ phận nhỏ nhân dân chưa ý thức rõ tầm quan trọng của Di tích văn hóa trong đời sống xã hội đã làm cho các di tích bị xuống cấp một cách nhanh chóng. Do vậy việc nghiên cứu, tìm hiểu về công tác quản lý hệ thống các di sản càng cần thiết hơn nữa để có những biện pháp hợp lý, kịp thời nhằm bảo lưu tốt những giá trị vốn có của dân tộc.

Mảnh đất Lý Nhân, nơi chứa đựng khá nhiều những di tích lịch sử văn hóa nổi tiếng như: đình Văn Xá, đình Vĩnh Trụ, đền Bà Vũ, đình Trác Nội... Đặc biệt đền Trần Thương thuộc địa phận xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân, là một di tích lịch sử văn hóa tiêu biểu, là nơi hội tụ những giá trị văn hóa, lịch sử, nghệ thuật tâm linh vượt trội, đã được Nhà nước xếp hạng di tích lịch sử văn hóa năm 1989, là công trình kiến trúc đẹp và thiêng liêng. Song di tích đền Trần Thương vẫn chưa được quan tâm đúng mức, đội ngũ cán bộ quản lý còn mỏng, di tích vẫn chưa phát huy được hết giá trị của mình.

Nhận thấy vấn đề trên là một vấn đề cần được quan tâm, tìm hiểu đánh giá đúng thực trạng đang diễn ra tại di tích và thấy mình phải có trách nhiệm đóng góp một phần nhỏ bé vào sự nghiệp bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của địa phương nói riêng và của dân tộc Việt Nam nói chung, tôi đã mạnh dạn chọn đề tài: “ ***Quản lý di tích lịch sử văn hóa đền Trần Thương xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân- Hà Nam***” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Đối tượng phạm vi nghiên cứu

2.1 Đối tượng nghiên cứu

Quản lý di tích lịch sử văn hóa đền Trần Thương ở xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân- Hà Nam.

2.2 Phạm vi nghiên cứu

Đền Trần Thương xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân- Hà Nam.

3 Mục tiêu nghiên cứu

Khóa luận tập trung nghiên cứu và giải quyết các vấn đề sau:

- Tổng quan về mảnh đất, con người huyện Lý Nhân với những đặc điểm tiêu biểu về văn hóa.
- Tìm hiểu về di tích đền Trần thương xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân-Hà Nam.
- Khảo sát, phân tích, đánh giá thực trạng công tác quản lý .
- Đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý đối với di tích.

4 Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu bài khóa luận dựa trên quan điểm của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, đường lối quan điểm của Đảng, tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác văn hóa làm cơ sở phương pháp luận kết hợp sử dụng một số phương pháp nghiên cứu cụ thể:

- Sưu tầm tài liệu, phương pháp khảo sát, điền dã thực địa
- Phương pháp tổng hợp, phân tích điều tra thu thập thông tin.

5 Đóng góp của đề tài.

Thông qua đề tài nhằm giới thiệu một cách có hệ thống về di tích lịch sử văn hóa đền Trần Thương (xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam). Qua đó làm nổi bật giá trị lịch sử văn hóa của đền Trần Thương và chỉ rõ ảnh hưởng của nó đối với đời sống nhân dân trong vùng.

Trong quá trình tìm hiểu đặc điểm ngôi đền, tôi đã có sự liên tưởng so sánh với một số di tích liên quan đến nhân vật Trần Hưng Đạo như đền ở Vạn Kiếp (Chí Linh-Hải Dương), đền Trần (Nam Định)...

Ngoài ra bài khóa luận có ý nghĩa đóng góp vào công cuộc bảo tồn phát triển khu di tích, quảng bá một di tích lịch sử văn hóa có quy mô vùng.

6 Bố cục của đề tài.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, phụ lục , nội dung chính của khóa luận được trình bày qua 3 chương:

Chương 1: Tổng quan về khu di tích.

Chương 2: Thực trạng công tác quản lý di tích đền Trần Thương xã Nhân Đạo, huyện Lý Nhân- Hà Nam hiện nay.

Chương 3: Một số quan điểm, kiến nghị và giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước tại đền Trần Thương.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng Sản Việt Nam- *Văn kiện hội nghị Ban Chấp hành trung ương lần thứ 5 khóa VIII*, NXB Chính Trị Quốc Gia.
2. Luật Di sản Văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành, NXB Chính Trị Quốc Gia, 2003.
3. Sở VH TT & DL tỉnh Hà Nam- *Lễ hội Hà Nam*, NXB Thông tấn, 2009.
4. Trần Quốc Vượng- *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục, 2007.
5. Đào Duy Anh- *Đất nước Việt Nam qua các đời*, NXB Khoa Học Xã Hội, Hà Nội, 1964.
6. Bộ Văn Hóa Thể Thao và Du Lịch- Viện Văn Hóa Nghệ Thuật Việt Nam, *Dự án phục hồi, nâng cấp và bảo tồn Lễ hội đền Trần Thương (năm 2010)*, Hà Nam, 2009.
7. Lý lịch đền Trần Thương di tích và lễ hội.
8. Đền Trần Thương bóng dáng phủ đệ của Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn, Mai Khánh (tr 50-52), báo văn hóa Hà Nam.
9. Đền Trần Thương – lịch sử lễ hội, Mai Khánh (tr35-37), báo văn hóa Hà Nam.
10. PGS.TS Đỗ Đình Hăng (chủ biên)- *Tìm hiểu đường lối văn hóa của Đảng cộng sản Việt Nam*, NXB. CTQG, H, 2008. Đảng Cộng sản Việt Nam.
11. Nguyễn Cường- Xuân Thu, *Chen lán xô đẩy tại lễ phát lương đền Trần Thương*, www.vietnamplus.vn.
12. Đền Trần Thương, www.hanam.gov.vn.
13. Đền Trần Thương, *Diễn đàn hội đồng hương tỉnh Hà Nam*, www.hnamhome.net.
14. Lịch sử Đảng bộ xã Nhân Đạo – Sở TT&TT tỉnh Hà Nam, 2009.

15. Sở Văn Hóa Thông Tin Hà Nam, *lý lịch di tích lịch sử- văn hóa đền Trần Thương xã Nhân Đạo huyện Lý Nhân tỉnh Hà Nam, Hà Nam 2000.*
16. Sở Văn Hóa Thông Tin Hà Nam, *Hà Nam di tích và thắng cảnh*, Hà Nam, 2003.
17. Sở Văn Hóa Thông Tin và Du Lịch Hà Nam, Đề cương nhiệm vụ quy hoạch chi tiết khu du lịch văn hóa- lịch sử tâm linh đền Trần Thương, Hà Nam, tháng 10 năm 2009.